

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 64.707.03 Національного університету
цивільного захисту України, заслуженому
працівнику освіти, д. держ. упр.,
професору С.М. Домбровській

В І Д Г У К

офіційного опонента доктора наук з державного управління, професора
Биркович Тетяни Іванівни на дисертаційну роботу Москалюка Сергія
Володимировича на тему: «Механізми реалізації державної енергетичної
політики України», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 –
механізми державного управління.

Ступінь актуальності обраної теми дисертаційного дослідження.

Визначальну роль у подоланні сучасних соціально-економічних та екологічних проблем в Україні відіграє енергетична сфера. Адже забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку країни, передбачається, в тому числі, забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії. Аналіз сучасного стану розвитку енергетики країни свідчить про недостатню ефективність державної енергетичної політики. Це потребує підвищення результативності існуючих механізмів реалізації державної енергетичної політики для забезпечення сталого розвитку України та підвищення рівня її енергетичної безпеки, що й обумовлює актуальність дисертаційного дослідження Москалюка С.В., постановку мети роботи та завдань для її досягнення.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана в навчально-науково-виробничому центрі Національного університету цивільного захисту України в рамках науково-дослідної роботи «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (ДР № 0118U001007). Роль здобувача полягає в обґрунтуванні концептуальних підходів та напрямів удосконалення механізмів реалізації державної енергетичної політики України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Визначена автором мета дослідження зумовила структуру дисертаційної роботи, вибір загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Об'єкт та предмет дослідження сформульовані коректно та узгоджені з метою і завданнями наукового дослідження.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, ступінь наукової розробленості теми, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, визначено ступінь їх апробації та особистий внесок дисертанта (С. 15-23).

У першому розділі дисертації – «Теоретичні засади реалізації державної енергетичної політики» (С. 24-73) здобувач розглянув сучасний стан наукових досліджень та систематизував теоретико-методичні підходи щодо ролі держави у забезпеченні сталого розвитку енергетики, визначив сутність державної енергетичної політики та виокремив механізми її реалізації, виявив особливості реалізації державної енергетичної політики в різних країнах світу. Перший розділ подано, як аналіз основних наукових публікацій за темою дисертаційної роботи з використанням вітчизняних та іноземних джерел, переважно за останній період.

У другому розділі роботи – «Сучасний стан та результативність державної енергетичної політики України» (С. 76-121) дисертантом охарактеризовано сучасний стан та рівень розвитку енергетичної сфери України, визначено результативність державної енергетичної політики, з'ясовано особливості нормативно-правового забезпечення державної енергетичної політики; визначено проблеми та суперечності реалізації державної енергетичної політики України.

Третій розділ дисертації – «Напрями удосконалення державної енергетичної політики України» (С. 123-177) дисертант присвятив обґрунтуванню концептуальних засад стратегії реалізації державної енергетичної політики України в довгостроковій перспективі, визначив шляхи трансформації державної енергетичної політики в умовах європейської інтеграції України та існуючих глобальних викликів, обґрунтував напрями удосконалення механізмів реалізації державної енергетичної політики України.

Наукова новизна одержаних Москалюком С.В. результатів дослідження полягає в науково-практичному обґрунтуванні теоретичних положень та напрямів удосконалення механізмів реалізації державної енергетичної політики України.

Серед найбільш значущих результатів дослідження, що мають наукову новизну, можна відзначити:

- обґрунтовано концептуальні засади стратегії реалізації державної енергетичної політики, в якій виокремлено функціонування політико-адміністративного, законодавчо-нормативного, фінансово-економічного, соціально-комунікаційного механізмів, визначено стратегічну мету, цілі, принципи, умови, етапи та рівні реалізації, спрямованої на зміну парадигми розвитку національної енергетики в контексті декарбонізації глобальної енергетики, боротьби з глобальними змінами клімату, охороною довкілля, а також забезпечення енергодоступності та викорінення енергетичної бідності в умовах глобальної пандемії (С. 123-140).

– удосконалено теоретико-методичні підходи щодо визначення напрямів удосконалення механізмів реалізації державної енергетичної політики України через: модернізацію енергетичної інфраструктури та балансування об'єднаної енергетичної системи; декарбонізацію, децентралізацію і діджиталізацію в контексті необхідності досягнення екологічності, конкурентності та автоматизації розвитку енергетики; демонополізацію енергетичного ринку та його подальшу лібералізацію (С. 158-169);

– удосконалено шляхи трансформації державної енергетичної політики України в умовах європейської інтеграції та глобальних викликів, що полягають у необхідності: інтеграції української енергосистеми з європейською ENTSO-E і забезпечення можливостей експортно-імпортних перетоків; забезпечення надійної роботи об'єднаної енергетичної системи України (в тому числі захист об'єктів енергетики у надзвичайних ситуаціях та в умовах загроз військового характеру); створення мінімальних запасів нафти і нафтопродуктів з урахуванням вимог ЄС щодо створення та підтримки таких запасів; реалізацію євроінтеграційного напрямку реформ в контексті всебічної інтеграції національної енергетики в європейський та глобальний енергетичний ринок (С. 140-157);

– дістало подальшого розвитку обґрунтування особливостей застосування механізмів реалізації державної енергетичної політики шляхом використання логіко-аналогової моделі, в основу якої покладено критерій оптимальності за Парето (С. 172-173).

Доведення багатьох концептуальних положень до рівня практичних пропозицій, а також довідки та акти впровадження результатів дисертаційного дослідження в діяльність органів державної влади та в навчальний процес, підтверджують їх значущість та достовірність.

Наукові положення, розроблені дисертантом, базуються на використанні відповідних методів наукових досліджень та фундаментальних положень економічної теорії і теорії державного управління, що забезпечило

їх обґрунтованість та достовірність.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих наукових працях.

Результати дисертаційного дослідження автором оприлюднені на міжнародних наукових конгресах, науково-практичних конференціях, у вітчизняних і зарубіжному збірниках наукових праць.

Зокрема, основні положення і результати дослідження висвітлено в 12 публікаціях, із них: 5 – статті у наукових фахових виданнях з державного управління, 2 – статті в іноземних виданнях, 5 – тези конференцій. Загальний обсяг публікацій, що належать особисто здобувачу, становить 3,2 др. арк. У перелічених наукових публікаціях достатньо повно розкрито зміст усіх розділів рецензованої дисертаційної роботи.

Оцінка ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертаційної роботи.

Аutoreферат дисертації та публікації автора достатньо повно (наскільки дозволяє його обсяг) відображає основні результати та висновки проведеного дослідження.

Порівняння тексту автореферату з текстом дисертації дозволяє дійти висновку про ідентичність основних положень дисертаційного дослідження та матеріалу, викладеного в авторефераті. Автореферат не містить інформації, яка відсутня в дисертаційній роботі.

Практичне значення дисертаційної роботи.

Практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження Москалюка С.В. підтверджується довідками про їх впровадження у діяльність:

Чернівецької обласної державної адміністрації в межах Плану заходів з реалізації у 2021-2023 рр. Стратегії розвитку Чернівецької області на період

до 2027 р., а саме, розвитку паливно-енергетичного комплексу регіону (підтримка розвитку переробки низькосортної деревини, виробництво брикетів у громадах області) (довідка № 01.60/30-1305 від 04.06.2020 р.).

Зіньківської районної державної адміністрації Полтавської області в межах виконання «Програми соціально-економічного та культурного розвитку Зіньківського району на 2020 рік» (довідка № 01-46 від 08.09.2020 р.).

Результати дисертаційного дослідження, а саме: поглиблення понятійно-категоріального апарату, виокремлення механізмів реалізації державної енергетичної політики та визначення напрямів їх удосконалення використовуються при викладанні навчальних дисциплін «Державна політика: аналіз та механізми впровадження» та «Політика європейської інтеграції» за програмою підготовки магістрів за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» у Національному університеті цивільного захисту України (акт № 3 від 10.03.2020 р.).

Підготовлені дисертантом пропозиції можуть бути використані суб'єктами законодавчої ініціативи, органами виконавчої влади, вченими та викладачами наукових та навчальних закладів. Застосування в практичній діяльності наукових положень дисертації сприятиме підвищенню ефективності та результативності механізмів реалізації державної енергетичної політики України.

Відповідність дисертації паспорту спеціальності.

Дисертація Москалюка С.В. на тему: «Механізми реалізації державної енергетичної політики України», відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, а саме наступним пунктам паспорта спеціальності:

- цілі, завдання, функції держави, стратегії її розвитку, як чинники формування та функціонування механізмів державного управління;
- державне регулювання розвитку країни, регіону, галузі; програми та

механізми їх реалізації;

- результативність та ефективність функціонування суб'єктів та механізмів державного управління;

- механізми державного регулювання окремих галузей і сфер суспільного життя та їх удосконалення.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертаційної роботи

Не зважаючи на те, що дисертаційне дослідження Москалюка С. В. на тему: «Механізми реалізації державної енергетичної політики України» виконане на достатньо високому науково-теоретичному рівні, мають місце окремі дискусійні положення, зауваження та побажання.

1. На рисунку 1.1 дисертації (С. 52) та рисунку 1 автореферату дисертації (С. 7) «Механізми реалізації державної енергетичної політики» здобувач наводить інструменти законодавчо-нормативного механізму реалізації державної енергетичної політики до яких відносить: Конституцію України; кодекси і закони України; нормативно-правові акти: Верховної ради України, Президента, Кабінету міністрів, міністерств і відомств, органів місцевого самоврядування; стратегії розвитку країни та регіонів; програми реформ. Доцільно було б конкретизувати інструменти законодавчо-нормативного механізму реалізації державної енергетичної політики, тобто вказати нормативно-правові акти, які мають безпосереднє відношення до функціонування саме енергетичної сфери.

2. На основі вивчення успішного досвіду різних країн щодо особливостей реалізації державної енергетичної політики, здобувач слушно визначає доцільність використання державно-приватного партнерства у цій сфері. Однак потребують певної конкретизації пропозиції дисертанта щодо особливостей застосування державно-приватного партнерства у питаннях подальшого удосконалення механізмів реалізації державної енергетичної політики України, а саме: чіткого визначення місця та ролі органів державної

влади, місцевого самоврядування, приватного сектору у цьому партнерстві, а також змісту та особливостей такої співпраці.

3. Здобувач слушно зазначає, що стратегія реалізації державної енергетичної політики в сучасних умовах має включати відповідні складові та передбачати зворотній зв'язок на основі аналізу та відповідного реагування на певні загрози енергетичній безпеці країни на основі аналізу індикаторів енергетичної безпеки. Однак не уточнює та не наводить зазначені індикатори енергетичної безпеки держави, на основі аналізу яких доцільно здійснювати коригування механізмів реалізації державної енергетичної політики України.

4. Аналіз змісту дисертаційної роботи дозволяє відмітити той факт, що дисертант, досліджуючи зазначену проблематику звертається до таких понять, як «енергетика» (с. 15, 91); енергетична сфера (с. 16, 85); електроенергетика (с. 44, 107); паливно-енергетичний комплекс (с. 159); «енергетична галузь» (с. 160). Навряд чи зазначені категорії є синонімами і однаково розкривають зміст та особливості реалізації державної політики саме у визначеній предметом дисертаційного дослідження сфері.

5. Емпірична база дослідження щодо характеристики сучасний стан розвитку енергетики в Україні у підрозділі 2.1. дисертації «Сучасний стан розвитку енергетики в Україні як об'єкту державної політики» (с. 76-93) подана неповно та дещо поверхнево, без пошуку дотичних елементів та системного їх аналізу. Доцільно було б розрізнені статистичні дані за різними сферами паливно-енергетичного комплексу розглядати комплексно за допомогою інтегрованих показників. Це дозволило б здобувачу створити єдину аналітичну площину щодо сучасного стану та суперечностей розвитку енергетики в Україні та зробити відповідні узагальнення, висновки та пропозиції.

Разом з тим, вказані зауваження та побажання не знижують загальної науково-практичної цінності дисертації і не впливають на позитивну оцінку дослідження С.В. Москалюк.

Дисертаційна робота Москалюка С.В. «Механізми реалізації державної енергетичної політики України» виконана на достатньо високому науково-методичному рівні, має практичну цінність, є завершеною науковою працею, в якій отримані науково-обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне науково-прикладне завдання, що полягає в обґрунтуванні напрямів удосконалення механізмів реалізації державної енергетичної політики України. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації є результатом проведених досліджень, що знайшли відображення у дисертаційній роботі та є значущими для науки державного управління.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості наукової та практичної цінності здобутих результатів дисертація на тему: «Механізми реалізації державної енергетичної політики України» відповідає вимогам МОН України та пп. 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор – Москалюк Сергій Володимирович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри інформаційних технологій
Київського національного університету
культури і мистецтв

Т.І. Биркович

*Згідно з. Т. Биркович
завідуючий
учасник секретар
Київського національного
університету культури
і мистецтв*



У.А. Пашенко